

Andrej Malnič

TAM, KJER MURKE CVETO

Letošnji etnološki kongres ni bil cerkveni koncil, da bi zadnjega dne mestu in svetu razglasil veliko Resnico. Vse, kar je bilo tam rečeno ali v zborniku kongresa napisano (Razvoj slovenske etnologije od Štreklja in Murka do sodobnih etnoloških prizadevanj, Ljubljana 1995), je lahko še vedno predmet razprave.

Ko sem med kongresnimi dnevi, kolikor mi niso večerne zbranosti in miru motile družabne dolžnosti, tako počez listal zbornik, sem bil vesel besed Aleša Gačnika (glej zbornik kongresa, str. 221-229), da ga je spor o etnologiji in antropologiji nekako zaobšel. Čeprav daleč stran od vrtinca tovrstnih razprav, sem Alešu prikimal. Všeč mi je bilo, ker je tako salomonsko od sebe odgnal vsiljivo vprašanje: Ali si naš ali ne? Raje je izvolil neoetnografijo. Njegova izbira mi je bila intuitivno simpatična. Zakaj, tega danes ne vem več. Zbor slovenskih etnologov je tako meni minil vedro in brez večjih teoretskih zadreg. Vse dokler nisem njegovega spisa, tokrat zbrano, ker je bil tudi čas tak, doma ponovno prebral. Tokrat sem tiste stavke, ki so mi še včeraj godili, nejeverno motril. Iskal sem jasnih besed: Kaj pravzaprav neoetnografija je? Kaj jo loči od etnografije, etnologije in antropologije? Naslednji njegovi stavki:

"Sodobni etnografi ali bolje neoetnografi nadgrajujejo delo etnografov, seveda na sodoben in času primeren način. Predmet njihovega zanimanja seveda niso le kmetoslovje in 'starožitnosti', ni le tradicija, temveč tudi urbana kultura, subkulture, množična in industrijska kultura..., povezane s človekom in njegovim načinom življenja. Od etnografije se bistveno razlikuje predvsem v razširitvi raziskovalnega zanimanja in v novih metodah dela, ki so plod tako razvoja same metodike kot tudi sodobne tehnologije." (str. 222)

me niso prepričali, saj so skopi in besede brez vsebinske razlage. Poleg tega pa bi lahko, seveda površno, kakor za kakšno časnikarsko rabo, s temi istimi besedami laiku dopovedali, kaj loči etnologijo od etnografije. Če pa neoetnografija zgolj zrcalno preslikuje etnografske metode v sodobnost, se velja spomniti besed Rajka Muršiča (glej zbornik istega kongresa, str. 152), da zgolj etnografska metoda ne more utemeljiti etnologije kot samostojne vede. Ali morejo že same metode

definirati neoetnografijo kot novo in samostojno znanost? Povsem zmedle pa so me naslednje besede Aleša Gačnika:

"Od usmeritve sodobne etnologije pa se razlikuje predvsem v tem, da dajejo neoetnografi prednost dokumentiranju in raziskovanju pojavov, fenomenov in procesov, ki so povezani s sodobnostjo." (str. 222)

Zmedle zato, ker ne vem, kako naj jih berem. Ali to pomeni, da etnologija zanemara sodobnost? In še, ali neoetnografija zanemara preteklost? Prvo zagotovo ne drži (če pa to počno posamezni etnologi, to ni problem etnologije kot take), drugo pa je za vsako resno delo vprašljivo. Zavreči preteklost bi nadalje tudi pomenilo, da se neoetnografija v marsičem odreka etnografiji. Taka neoetnografija bi se morala navsezadnje odpovedati celo lastnemu imenu. V sestavljenih besedah praviloma rabimo pridevek "neo" pač takrat, ko hočemo povedati, da določena stvar ni od danes, da pa je v osnovi, taka kot je bila nekoč, ponovno pred nami.

Za primer si pogledjmo še stavek, kjer je neoetnografija postavljena vedno v oklepaj - in to tik ob bok rabi pojma etnologija, tako da neoetnografijo lahko beremo kot sinonim za etnologijo:

"Slogan, povezan z usmerjenostjo t. i. etnološke (neoetnografske) muzeologije kot sinteze med etnologijo (neoetnografijo) in muzeologijo pa svojo usmerjenost opredeljuje kot kompilacijo predhodnih sloganov, in sicer kot 'Zbirajmo in raziskujmo danes za jutri'." (str. 222)

Kaj potemtakem neoetnografija sploh je, če govori isti jezik kot etnologija? Kako se neoetnografija in etnologija med seboj ločita, a sta obenem enaki? In končno: katero, kakšno in čigavo etnografijo nadgrajujejo današnji neoetnografi? Dediščino in oporoko velja vedno temeljito definirati.

Je mogoče vso reč drugače razumeti? Naj beremo tisto, kar ni bilo napisano? Etnologi bi si morali na prapor zapisati poduk, ki ga je bila Alica deležna v čudežni deželici: da ne vedno mislimo tega, kar rečemo, še manjkrat pa rečemo to, kar mislimo.